מערך פעילות

חנוכה – חג של חינוך

משך: שעה וחצי | **קהל יעד:** ש״שנים | **עזרים:** סביבון, חנוכייה + נרות, כרטיסיות (נספח)

המערך מנוסח בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד, אך מיועד לכל המגדרים

רציונל

במפגש זה נעסוק בחג החנוכה בראייה חינוכית־ערכית, תוך עיסוק בשמונה תובנות חינוכיות בהקשר של מנהג הדלקת הנרות. את התובנות האלו נקשר לעשייה של הש״שנים במסגרת ההתנדבות – כיחידים וכקומונה.

מבוסס על "שמונה תובנות על חינוך" מאת הרב ירון בן חיים.

מטרות

- עיסוק בחג החנוכה מתוך ראייה חינוכית־ערכית.
- יצירת שיח אודות העשייה של הש״שנים במסגרת ההתנדבות.
- חידוד ה"אני מאמין" של כל ש״ש בעשייתו, ויחד כקומונה.

מהלך

1 פתיחה – ״סביבון קומונה״

נאמר שבמפגש היום נעסוק בחג החנוכה בראייה חינוכית־ערכית. נתחיל במשחק "סביבון קומונה": כל משתתף בתורו מסובב את הסביבון ועונה על שאלה לפי ההגדרות הבאות:

נ

נזכרתי ש... (זיכרון מתחילת השנה)

ג

גילוי – דבר שגיליתי על עצמי / עלינו כקומונה בזמן האחרון.

ה

הדבר שאני הכי אוהב בקומונה שלנו הוא...

פ

פרגון לאחד מחברי הקומונה.

2 חנוכה – חג של חינוך

כעת נפזר במרכז החדר כרטיסיות המתארות שמונה תובנות חינוכיות בהקשר של מנהג הדלקת הנרות בחנוכה (נספח). נבקש מהמשתתפים להסתובב בחדר ולבחור כרטיסייה אחת שמתחברת לעשייתם בשנת השירות.

ניתן לשאול את השאלות הבאות

- מדוע בחרת בכרטיסייה זו? כיצד היא מתקשרת לעשייתך בשנת השירות?
- האם תוכל לתת דוגמה למקרה שבו דבר זה בא לידי ביטוי?
- אילו הייתם צריכים לבחור כרטיסייה אחת שמתארת את עשייתכם כקומונה במסגרת – איזו הייתם בוחרים?
- האם התקופה האחרונה הביאה לשינוי בתפיסה של תפקידכם כעת במסגרת? (האם התפקיד השתנה / התחדד וכו׳)
- האם יש משהו שתרצו לאמץ מתקופה זו להמשך השנה? (משימה, תובנה וכו׳)

3 הדלקת החנוכייה

כעת נדליק את החנוכייה (לפי מספר הנרות היום), ונציין שגם היום, בחגיגה ובשמחה, אנחנו זוכרים את האנשים שכבר אינם איתנו, את אלו שנאלצו לעזוב את ביתם, ואת החטופים שרחוקים ממשפחתם בחג הזה.

הערה למנחה: מומלץ להתאים את הדברים למצב העדכני בעת קיום המפגש.

נסיים בהקראת טקסט קצר:

”בראשית דולק אור אחד, ועוד אחד ועוד אחד, ועוד אחרים. החושך יחוור כליל. מתוך הצעירים, בני דלת העם, ייבקע האור בראשונה, ואחר ילוו עליהם האחרים, אוהבי הצדק והאמת, החופש והקידמה האנושית, היופי. ובהיות הנרות כולם דולקים, ישתאו וישמחו על העבודה שנעשתה. אין לך תפקיד חשוב ומביא אושר יותר מתפקיד השמש משרת האור.”

מתוך: "המנורה" / בנימין זאב הרצל (1897)

מערכי פעילות נוספים ניתן למצוא במרכז ההדרכה של מחלקת שנת שירות

נספח

כרטיסיות – שמונה תובנות חינוכיות

הנר הראשון: כל השמנים כשרים להדלקת נר חנוכה

מצווה מן המובחר להדליק נרות חנוכה בשמן זית, על אף שניתן להדליק גם בשמנים אחרים. גם בחינוך, אנחנו מנסים לעיתים להגיע אל הילד בדרך מסוימת שנראית לנו הנכונה ביותר – אבל מה לעשות, זה לא תמיד הולך.

עלינו לזכור שיש עוד דרכים להגיע לנשמת הילד; לא תמיד הדרך שנראתה לנו מתאימה ומשובחת אכן היא הדרך הנכונה לו, ועלינו להיות מוכנים תמיד לשקול גם דרכים אחרות.

הנר השני: מוסיף והולך

כידוע, נפסקה ההלכה כבית הלל – שבכל יום מדליקים נר נוסף.

בחינוך אי אפשר לעמוד במקום; צריך תמיד להתקדם ולהציב מטרות להמשך.

מה שהיה נכון אתמול לא תמיד מספיק היום – צריך לשאוף ל"מעבר". לא להסתפק ביעד אחד ולקפוא על השמרים, אלא להציב יעדים חדשים.

הנר השלישי: מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך

גם אור קטן הוא אור. גם אם נראה לנו שמעשה קטן ("מה הוא כבר יכול לשנות") –

צריך להאמין שכל מעשה, אפילו הקטן ביותר, משפיע.

לא לפחד מלהתחיל בקטן, וגם אם המטרה נראית לנו גדולה מאוד ובלתי אפשרית – "כל אחד הוא אור קטן", ולאור הזה יש כוח גדול לשנות במציאות ולהשפיע.

הנר הרביעי: "נר ה' נשמת אדם"

אם נתבונן על להבת הנר, נבחין שהלהבה מרצדת כל הזמן, והיא תמיד בשאיפה כלפי מעלה. כך גם הנשמה שלנו – כל הזמן בתנועה להתחבר לעליונים. המשימה שלנו היא להתמיד את התנועה ולמשוך אותה כלפי מעלה.

כך צריך להיות המחנך – כל הזמן דינמי ושואף כלפי מעלה.

הנר החמישי: ההדלקה עושה מצווה

כמחנכים, עלינו להיות אלה שמדליקים את האש בליבותיהם של תלמידינו.

אם אנחנו רוצים שהילדים והתלמידים שלנו יהיו מלאי חיות והתלהבות – עלינו להתלהב בעצמנו. התלהבות היא מדבקת, ולכן עלינו להיות "מדליקים" כדי שנוכל להדביק את הדור הבא.

הנר השישי: מצוות חנוכה – נר איש וביתו

על כל אחד מוטל לחנך – את ילדיו, את תלמידיו, ובראש ובראשונה את עצמו.

הדרך לתיקון העולם עוברת תמיד רק דרך התיקון העצמי.

המשימה הזאת היא משימה שלעולם אינה נגמרת: עלינו לעמול ולתקן את הנר האישי שלנו, ורק מכוח זה לפעול על הנרות שסביבנו.

הנר השביעי: כל אחד הוא אור קטן (ומיוחד)

לכל נר יש צבע ייחודי, אופי ותכונות שונות, קצב בעירה אחר – אבל כולם יונקים מאותו השורש והעקרונות משותפים לכולם. כך גם אנחנו: כולנו יונקים מאותה המסורת, ורואים בעצמנו חוליה בשרשרת הדורות של עם ישראל, והמוטלת עלינו הזכות והחובה להעביר את הלפיד לדור הבא.

לכל אחד יש את הדרך המיוחדת שלו – דרכו היא משפיע, ולמרות שלעיתים אנו שונים זה מזה במעשינו, מטרתנו היא אחת.

הנר השמיני: מקום ההדלקה

לכתחילה צריך להדליק את הנרות בגובה של פחות מעשרה טפחים, ובכל מקרה לא מעל עשרים אמה. לעיתים עלינו להתכופף ולרדת – אם זה מה שנדרש כדי להגיע אל הילד. גם במקרה ההפוך, כאשר אנחנו מכוונים גבוה, אסור לנו להתנתק מקרקע המציאות.

אסור לנו לדבוק באידיאלים פדגוגיים עד כדי מצב שבו אנו מתנתקים מהתלמיד ומאבדים את קשר העין שלנו איתו.